

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás

„DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP“

5-dik évi folyamára.

Többfelől nyilvánult azon óhajnak eleget tenni kívánván, hogy lapunk, — mely a jövő évvel pályafutásának 5-ik esztendejét kezdi meg, — vajha hetilappá alakulna át; de meg a lefolyt 4 esztendő elég idő lévén arra, hogy meggyőződjünk arról, miszerint változatosság, élénkség, a dolgok és események közlésénél a kellő gyorsaság alig eszközölhető oly lapnál, mely ilyen nagyobb időközök alatt jelenik meg s különösen nem lehet kívánni, hogy érdekességéből és értékéből ne veszítsen, midőn a lap szűk tere miatt vagy huza-mosabb ideig, vagy későbbben foglal kozik oly tárgyak és események ismertetésével, melyeket a gyorsabb idő alatt megjelent lapok már régebben elvégeztek: elhatároztuk, hogy az 1885-dik évvel lapunk minden héten megjelenjen, tehát heti lap legyen.

Az előfizetési díj egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Az előfizetési díjjakat Elek Lajos főiskolai tanárhoz Kis-Csapó-utca, 373. sz. a. kérjük küldetni.

Nagy szavakkal, ígéretekkel nem akarjuk biztatni lapunk olvasóit, a lap majd beszéljen és ajánlja magát; mi részünkről igyekezni fogunk megfelelni a bizalomnak és pártfogásnak, melyben

eddig részesültünk, s arra még érdemesebbé tenni törekszünk szerény lapunkat.

Igen tisztelt eddigi előfizetőinkhez küldjük lapunkat ezen megváltozott minőségében is, mindaddig, míg ellenkezőről nem értesítettünk.

A protestáns olvasó közönség figyelmébe ajánlva magunkat, bődög új évi üdvözlettel vagyunk

Debreczen, 1884. Deczember 24.

Tóth Sámuel,
felelős szerkesztő.

Csiky Lajos, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Karácsoni ének.*)

Dallam: Krisztus urunknak áldott születésén.

Nagy napot értünk keresztyének, jertek
Ünnepet ülni a született szentnek;
Zengjen az ének: Istenünknek égben
Dicsőség légyen!

Bethlehem jászla, ó mily csudás végzet!
Mennyei áldás szent kuffejévé lett;
Itt van az égi várva várott gyermek.
Aldani jertek!

Élete, mint nap elüzi az éjet,
Lelki sötétnek vete vala véget;
Óh legyen áldva a ki adta-küldte
Bünös földünkre!

Támadva új hit, boldogító, édes;
Füzte szívünket közelebb az éghez
Általa annak, ki uralg felettünk,
Gyermeki lettünk.

*) Ajánlva szives üdvözlettel Kálmán Farkas urnak.

Ő vele tünt fel ama remény-csillag,
Mely büneinkért bocsánattal biztat;
Nagy kegyelemről szól ragyogó fénye; . .
Örülj föld népe!

Ő leve nekünk igazság, ut, élet,
Szülve, szeretve minden igaz szépet,
Gileád írja ajaka beszéde
Lelkünk sebére.

Óh örök Isten hála, hála néked,
Hogy te nem a bűnt, irgalmadat nézted,
S földre bocsátád kit az atyák vártak
Unokák áldnak.

F. Varga Lajos, m. k.
ev. ref. lelkész.

Zwingli Ulrik

élete és reformátori működése főbb vonásokban.

— Erdős Józseftől. —

(Vége.)

3. A sákramentomi küzdelem, mely Zwingli reformátori képességét és erejét szerfelett megpróbálta, két rendbeli volt, miképen a Krisztus által szerzett sákramentumok száma is kettő, ugymint: a keresztség és urvacora. Zwingli álláspontján a sákramentumok „érzékeltető, ünnepléses bizonyítékok és ígéretek avagy elkötelező jegyek,” a mennyiben azok által Istennek a Krisztusban közölt kegyelmi ajándékai jeleníttetnek meg és tételnek bizonyosokká. A honnan következik, miszerint csak is azon cselekmények tekinthetők sákramentumoknak, melyek a szentírás szerint közvetlenül Krisztus által szereztettek és rendeltettek. Emez állásponton nyugodva, elsőben is az ugynevezett ujrakeresztelők — anabaptisták — fővezetői ellenében kellett Zwinglinek a tiszta keresztyéni tan lényegét s a bibliai igazságot védelmeznie. Tulajdonképen az ujrakeresztelés ténye s a gyermekkeresztség becsmérése és megvetése csak lepel volt, mely alatt a fenálló egyházi rend ellenségei, a németországi pörlázadás idejéből ismert Münzer Tamással érintkezésben álló Grebel, Manz és társaik, egy általuk reformált s eszményöknök megfelelő vallási társulat létrehozására törekedtek. A rajongók központi helye — honnan egész Helvetiát elárasztották — Waldshut schweizi határvároska volt. Zwingli ezen romboló áramlat veszélyes voltát korán felismerve, apostoli buzgalommal igyekezett a rajongókat hetenkinti összejövetelekben meggyőzni az igazságról. De siker helyett azon szomorú tapasztalatra jutott, hogy azok tulajdonképen az ujrakeresztelés jegyét csak ürügyül használják fel a fenálló egyházi és társadalmi intézmények felforgatására. A keresztség becsmérése mellett, az uri szent vacsorát rendes esteli dorbézolássá aljasították le, melyet házaiknál éji összejöveteleikben üzték. A reformáció terjedésére nézve rendkívül káros hatása, az ujrakeresztelés leple alatt támasztott emez üzelmeknek utját állani kívánván, 1525. évi november 6. napjára nyilvános vitaértekezlet hívatott egybe Zürichbe, mely a nagy

monostor templomban igen élénk érdeklődés közepett tartott meg. Zwingli a keresztségre vonatkozó nézeteinek kifejtésével visszaverte és meggyőzte az ujrakeresztelők ellenvetéseit azon okokkal, melyeket „keresztség, ujrakeresztelés és gyermekkeresztség“ című iratában találunk. (Zw. Werke II. köt. 1. XVI. pag. 230.) De bár a vita végeztével a lázadó Manz, Grebel és társaik a tanács által tévelygéseik elhagyására és üzelmekkel való felhagyásra intettek: mind e mellett jó ideig eredménytelen volt minden fáradozás és csak szitotta a lázadás tüzet, mely ez időben Németországban a polgári fölkelés lángjaiba csapott át és sok véráldozat árán nyomathatott el. — Zwinglinek és az evangéliom hiveinek is sok verítékbe és küzdelembe került ez új mozgalom elfojtása, melylyel szemben a pápaság ellen vivott harcot Zwingli csak gyermekjátéknak tartotta. Miután a polgári hatóságok ez irányban hozott kiméletes rendszabályai elégteleneknek bizonyultak be: mind inkább inkább szigorubb megtorlás, sőt még végső esetben halálbüntetés is lett alkalmazva, a társadalom és egyházi rend eme felforgatóival szemben. Végre az erélyes föllépés és buzgó imádság az Urhoz nem maradt eredménytelen, a mennyiben a református egyház, ezen megpróbáltatás tűzlángjaiban megtisztulva s a harcz viharai alatt megedzve, új erővel szállhatott sikra a még reá várt nehéz küzdelmekkel való megvívásra. A pápaság pedig kárörömmel nézte mindezt, mint az evangélium alapján reformált keresztyén egyház gyöngülését, más tekintetben pedig ezen vivódások a helvét reformáció megszilárdulását és terjedését a közvélemény előtt kockára tették épen oly időben és oly körülmények között, midőn az egyetemes egyházreformálás két nagy vezérférfa: Luther és Zwingli közt, amaz elkeseredett urvacorai harcz lángja lobbot vetett.

Urvacsorai harcz. A sákramentomi harcz másik jó részét, reformátortársával Lutherrel kellett vivnia Zwinglinek. Ez igen érzékenynyé vált és Zwingli részéről testvéri szeretettel párosult férfiasággal folytatott vita első kezdeményezője és okozója Karlstadt volt, ki romboló és sok tekintetben veszedelmes irányu ujtásaival gondot és sok munkát adott a szász reformátornak, kinek urvacorai nézete megtámadása által heves tollharcz kitörését idézte elő. Zwingli meglepetve értesült a szerinte igen korszerűtlen vitáról, a mennyiben remélte, hogy magánya csöndjében rég megérlelődött s az irás alapján nyugvó meggyőződése az urvacorára vonatkozólag, minden szenvedélyes vltatkozás nélkül fog majd utat törni a hívők sziveibe. De midőn látta, hogy a Luther-Karlstadt-féle szenvedélyes tollharcz több helyen a viszálykodás tüzet készül lángra lobbantani s Helvetiában egyes lelkészek a vita iránt annyira érdeklődnek, hogy azt a gyülekezetek hitéletébe is átvihetik: irásba foglalta az urvacorára vonatkozó nézeteit, melyeket mint magánjellegűeket (1524. november 16.) az e tárgyban nyilvános értekezlet tartását sürgető Lutherfelfogásu Alberus reutlingeni lelkészhez irt levelében közölt. — Midőn pedig tapasztalta, miszerint ezen nem nyilvánosságra szánt sorai, illetve nézetei általános ismeretessé lettek: indítatva érezte magát, hogy azokat bizalmas barátaival is közölje, a kik is mindannyian határozottan a Zwingli-féle urvacorai tanfelfogáshoz csatlakoztak.

Zwingli álláspontján, a mint tudva van, az urvacorá-

nak szereztetési szavai nem betű szerint való, hanem képi-
leges, érzékeltető, szemléltető jelentőséggel bírnak. Ugyanis
az urvacsorában levő kenyér, midőn a hiveknek nyújtatik,
jelenti Krisztus testét; a kehely (t. i. a bor) pedig az ő
vérét. Krisztus az urvacsora sákramentomában képmását
hagyta hátra az anyaszentegyháznak, eme bucsuszavakat
mondván: „ez az én testem, ez az én vérem, ezt cselekedjé-
tek az én emlékézetemre.“ E szereztetési szavakban egy-
szersmind önnön magát egész kegyelmével és irántunk való
hűségével ajándékozta minékünk. Krisztus a hit által oly
valósággal jelen van szívünkben, mint a milyen bizonyosan
megfeszített testének és érettünk kiontatott vérének lát-
ható jegyeit érzékeinkkel izleljük. Az urvacsorai kenyér és
bor, mint sákramentomi jegyek, szent pecsétek; azonban a
sákramentomi cselekményen kívül csak pusztá kenyér és bor
gyanánt tekintendők, mert Krisztus az égben van, szent
atyjának jobbán, a földön pedig a hívők szívében, de nem a
külső szertartási jegyekben él és lakozik.

Feladatunk szűk kerete nem engedi, a Zwingli-féle
urvacsora tanfelfogásnak a Lutherétól való különbözőségét
érdemlegesen tárgyalni, csak is rámutatunk a heves tusára,
melyet a reformáció két nagy alkotó férfja egymással vivott
és pedig oly körülmények közt, midőn vállvetett erővel és
egyetértő lélekkel kellett volna a reformáció épületét
szilárdítani s biztosítani. Mindketten oly szellemi fegyve-
rekkel harcoltak, melyek alapnevelésükre, jellemük fejlőd-
ésére és egész lényük mivoltára engednek következtetni.
Zwingli sohasem feledte, hogy mindnyájan tévedés alá vetett
emberek vagyunk; mindenkor imádkozott az Urhoz kegye-
lemért, valahányszor e vitás kérdéshez kellett nyulnia. —
Ellenfelével szemben szelidség és keresztyéni szeretet su-
galta minden mondását. A „*ézt*“ szócška jelentőségét a leg-
vonzóbb képileges értelmezésekkel világosította meg, míg
ellenfelét épen e szócška annyira átváltoztatta, hogy a vita
folyamán gyakran tévedésbe jutunk a szász reformátor test-
véri magatartásának láttára. — S midőn Luther és barátai
kieszközlésére Zwingli és Oecolampadius iratainak terjesz-
tése ellen tilalmak bocsáttattak ki s a nagylelkű Luther a
hesseni grófhhoz így irt: „most kell a sákramentomosok közé
verni“ értve Zwinglit és barátait: ime Zwingli e méltatlan
magatartás felett bár elszomorodott s megbotránkozását el
nem titkolhatá — de nem viszonzta a szidalmat. Zwingli
szelid lelkületét és férfias jellemét aranylapra jegyezte föl
az utókor részrehajlatlan bírálata, a mint hogy ugyanazon
utókor, a kegyelet leplével fedezgette be a nagylelkű és mé-
lyen gondolkozó szász reformátor fogyatkozásait és tévedé-
seit. Mindamelllett fáj tudnunk, hogy az evangéliumi igaz-
ság két dicső bajnoka oly ellenkezésbe jöhetett a hit egy-
tétéle fölött, miszerint egyikök — önuralmát veszve — a
szeretetet, mely a tökéletességnek kötele, megvonta az ugyan-
azon hitalapon álló keresztyén testvérétől, a mint ezt az
1529. október havában tartott marburgi értekezlet folyamá-
ból tudjuk. A Filep örgróf által kezdeményezett ama collo-
quium nem végződött a kívánt és remélt sikerrel; csak is
azon cél lett elérve, hogy a két reformátor és barátaik
által egyértelműleg vallott hittételek írásba foglalva, alá-
irattak azon reményben, hogy a fenforgó tanbeli eltérés mel-
lett, közösen munkálандják az anyaszentegyház üdvét. —
Zwingli az értekezlet befejezése alkalmával, könyező sze-
mekkel jobbát nyujtva Luthernek, mondá: „nincs ember e

földön, kivel inkább kívánnék egy értelemben lenni, mint a
wittenbergaiakkal; mire Luther a testvérjobbot e szavakkal
utasítá vissza: „vos habetis alium spiritum, quam nos.“
(Christoffel „Zwingli's Leben . . .“ VII. 8.) És bár nem kel-
lemes, de a történeti igazság érdekében felemlitem még azon
egy adatot, miszerint Luther még teljes 14 évvel is Zwingli
halála után oly kevéssé tudott uralkodni a Zwingli ellen
való dogmatikai ellenszenvén, hogy saját halála előtt néhány
héttel, az első zsoltár szarkasztikus parodizálásában eme
szavakat tudta használni: „Beatus vir, qui non abiit in con-
silio sacramentarium, nec stetit in via Cinglianorum, nec
sedet in cathedra Tigurinorum.“ (Th. Stud. et Krit.
1862. IV.)

A marburgi kölcsönös személyes találkozás és vita
mindamelllett nagy jelentőségű volt az evangélium alapján
megújult keresztyén egyház további fejlődésére, a mennyi-
ben a marburgi czikkek mindkét reformátor hiveit emlékez-
tették a közös hitalapra, melyen a reformáció műve fel-
épült. Zwingli a hesseni örgróf baráti szeretetével szívében
tért vissza Zürichbe, nagy tervek megvalósíthatása felett
mély gondolatokba merülve.

4. Nagy tervek megvalósítása foglalkoztatta Zwinglit
a marburgi vita után, hogy t. i. a pápaság által támasztott
akadályok legyőzésével biztosítsa az evangéliumi igazság
és reformált egyház terjedésének útját. Az 1527. évi deczem-
berben Zürich és a reformációhoz hű kántonok közt kötött
szövetséghez Filep hesseni örgróf és Ulrich württembergi
herceg is csatlakoztak és kísérletek tétettek Velence és
Francziaország szövetségének megnyerésére is, a spanyol-
osztrák dynastia hatalmának és cselszövő terveinek meg-
döntésére. De sikertelenül. Ezalatt a kath. kántonok egy-
más közt és az osztrák uralkodó házzal kötött szövetségük
szilárdításán és szélesítésén munkálkodtak úgy, hogy az
egész Helvetia két ellenséges táborra szakadt, melyek a
külhatalmagnál kerestek támaszt és biztosítékot. A mint a
bonyodalmak szaporodtak és az elkeseredés mindkét rész-
ről nőttön nőtt: a zürichi nemzetgyűlés (1529. ápril 21.)
elhatározta, hogy az ellenséges indulatu kántonok az
Ausztriávali szövetségtől való elállásra, az evangélium hi-
veinek üldözésével való felhagyásra és mindennemű zaklá-
tások és gyalázódások megszüntetésére hivassanak fel. A
jó czélzatu felhívásra a szövetséges kath. kántonok sértőleg
és daczosan feleltek s az ügy csak mérgesebb jellegűvé vált.
A további bizonytalanságnak véget vetendő: Zürich fegy-
vert ragadott s már szemben álltak egymással az ellenséges
kántonok csapatai, midőn a közvetítő kántonok buzgalma
folytán (1529. június) békeszerződés jött létre az ellenséges
felek közt, mely ha nem felelt is meg teljesen Zwingli kíván-
ságának, de a reformáció hiveire és Zürichre nézve ked-
vező vala.

Az egyesült öt kántonbéliiek boszusan hagyták oda a
harctérts megesküdtek, hogy az atyák hitétől való min-
dennemű elpártolást meg fognak torolni. Ezek a békeszer-
ződés pontjait épen ellenkezőleg magyarázták, mint a hogy
azt a zürichiek értették és felfogták. Az ellenségeskedés
nem szűnt meg, sőt növekedett s kölcsönösen panaszok
emeltettek a nemzetgyűléseken a békepontok megszegése
ellen. A kath. kántonok a császár és más idegen hatalmak
támogatásában bizva, az evangéliumi szellemű szövetséges

kántonokat folytonosan ingerelték és háborgatták. Ez állapot veszélyesebb volt a nyílt háboruzásnál. — Zwingli bár nemesen buzgólkodott azon, hogy ezen üzelmek korlátoztassanak, s az Isten igéjének hirdetése akadálytalanul folytassék, de minden igyekezete hajótörést szenvedett az ellenséges kántonok veszedelmes készülleteivel szemben. Ez alatt az ő ellenzése daczára elhatározott, hogy az öt kánton előtt a zürichi határsorompók elzárassanak és minden élelmi szer kivitile eltiltassék, míg csak azok az evangyéliom hiveinek rágalmasával és az Isten igéje hirdetésének akadályozásával fel nem hagynak. Eme határozat kimondása — mely mint említve volt, Zwingli határozott ellenzése daczára történt — nagy elkeseredést szült az ellenség táborában, annál inkább, mert a korábbi szük termés következtében az élelmi szerek különben is megdrágultak s a kitörő ragályos betegség inséget, nyomort és ijedelmet okozott országszerte. Zwingli minden eddigi alkotása a legnagyobb veszélylyel vala fenyegetve, ő maga is szenvedett a bekövetkező csapások sejtelmeinek sulya alatt s eddigi bizalmát, szilárd kitartását és erejét veszteni látszott. E közben az ellentábor harcra készülődött s a szorosokat megszállotta. — A zürichi tanács késedelmezése és habozása pedig növelte a reformátusok aggodalmait. Október 10. napján végre a nagy tanács elhatározásából 600 harczkészfő érkezett a kappeli harcztér végzetes színhelyére. Zwingli is ott volt köztük, mint a haza és evangyéliomi szabadság felkent harczosa. Rövid, de elszánt heves tusa után a kised csapat harczosai, a tiszerte nagyobb ellenfél bárdjai és ágyuinak életet oltó lövegei alatt halomra hullottak s az övéit lelkesítő, honához és Urához utolsó pillanatig rendíthetetlen hű Zwingli is nyájának juhái között lehelte ki lelkét. „A testet megölhetik, de a lelket nem“ valának utolsó szavai. A felbőszült zsoldos tömeg, az igazság bajnoka elleni gyűlöletét és boszuját annak hulláján elégitette ki, mely hóhérbárd által felnégyeltetett és hamuvá égetve emberietlen módon, barátai és tisztelői kegyeletétől is elvonatott.

De az igazság, melynek győzedelemre juttatásáért szive lángolva égett; a hon, melynek ősi erényeiért, nagyságáért és szabadságáért példás honfui szeretettel sikra szállt; az evangyélium, melynek erejétől áthatva, a Deo soli gloria örök diadaláért apostoli fenkölt lélekkel — világot, emberi méltóságot, földi dicsőséget, sőt a halált is megvetve — küzdött: négy századoknak lezajlása után is és örökké élnek, miként Zwingli reformátorunk szelleme is alkotásaiban kitörölhetetlenül, neve és dicső emlékezete pedig az evangyéliom szerint reformált keresztyén egyházban halhatatlanul él!

Pancsova, 1884. márczius hó.

Pro domo . . .

Mivel a Hans Sachs énekét e lapok hasábjain közlöttem, tartozom vele, hogy a következő dolgok is itt közöltessenek, t. i.

az minden kétséget kizáró tény, hogy a „Mire bánkódol ó te én szivem“ énekét németül Hans Sachs írta, nekünk magyaroknak ehez semmi szavunk; hanem igenis azt keresni kötelességünk, hogy a XVI. század e remekét ki fordította

magyarra? Ezt kutattam én hosszú éveken keresztül, míg nem arra az eredményre jöttem, hogy a fordító Pécseli Király Imre (kiról e t. lapokban már emlékeztem volt) érsekújvári pap.

Ez eredményre engem Balassa és Rimai „Istenes énekei“-nek egy XVII. századi bártfai, év nélküli kiadása vezetett, melyben a 291. lapon ez áll: „Következn(ek) Pécseli Ki(rály) Imr(é)nek Ed(ne)hány szép É(nekei).“

Ezen Pécseli Király-féle énekek közt ott van a Hans Sachs énekének magyar fordítása is. A későbbi kiadásokban is így van. Ezek szerint tehát én méltán tartám s irám őt magyar fordítóul. — Azonban: nem rég kezemhez jött a Nagy Dorkó-féle 1590-diki énekes könyv, a kolozsvári ref. kollégium könyvtárából, (unicum) az elhunyt Nagy Péter püspök kegyességéből, s ebben a 270. l. Cantio optima czimen, megtaláltam a „Mire bánkódol“-t is.

A XVI. századi ref. gyűjteményeket már most mind láttam s átvizsgáltam, egyben se található meg ezen kívül.

Ha már ez az ének 1590-ben jelenik meg először, úgy Pécseli Király Imre, ki saját szavai szerint 1608-ban Pápa városában még ifju volt (írói pályája is ez évtől 1631-ig tart), ez éneket nem fordíthatta, miként ezt e t. lapok 1883. é. f. 31. sz. állítottam. Ezen tévedésemet tehát ezennel helyre igazítom.

Még más hibámat is helyre kell igazítanom, u. i.: a 31. sz. azt is irtam, hogy ez ének „a köz énekesbe 1675 után vétetett be;“ — ez onnét származott, mert a debreczeni 1697-ikiben találtam meg akkor, mikor ez énekről irtam.

Később megtaláltam az 1642-diki löcseiben is.

Legujabban megtaláltam az 1640-diki bártfaiban, melyet bold. Lugossy tanár küldött hozzám.

Énekes könyveink kiadása a XVII. században így következik: 1602. 1616. 1620. (mind Debreczen), kell lappangan egy 1627. löcsei kiadásnak, mely a Zengedező menyei kar előszavában említettik, — 1635. 1640. Így tehát már most bizton állíthatjuk, hogy először 1590-ben, másodszor 1640-ben jelenik meg. Aztán megjelenik még Löcsén 1642. s Debreczenben 1697-ben azután rendszeren. (1642-től 1697-ig nem jön elő!)

A debreczeni 1590-ből való énekesnek czimlapja nincs, ajánlva van: „Istenfélő nemes böcsületes Váradí Kis Gáspárnénak Nagy Dorkó asszonynak.“ Az ajánló levélben mondja a nyomdász (Czaktornyai János): „az töb nevezetes segítségi között pediglen, mivelhogy ez isteni dicséretnek mostani ujonnan való kinyomatására, elegendő segítséget és keltséget szolgáltatott Kegyelmed, ennekokáért ezt a sz. könyvet is az Kegyelmed Nemes és böcsületes neve alatt bocsátottuk ki.“

Én is tehát — egy czimlapos példány előkerülhetéséig — miután még úgy sincs az irodalomba bevezetve ez a könyv — Nagy Dorkó-féle énekesnek nevezem, emlékére a kegyes alapítónak, ki ott porladozik valahol a debreczeni ó-temetőben.

Az lenne már most a kérdés: ki tehát a magyar for-

ditó? Ez alkalmasint örök titok marad. Eddigi kutatásaim szerint: Szegedi Gergely, Szkaricza Máté, Dávid Ferenc fordítottak magyarra német énekeket a XVI. században. Ezek közül valamelyik-e? más-e? nem tudhatom. Talán egy szerencsésebb kutató idővel majd még ezt is kideríti!

Kálmán Farkas.

Egy középtanoda köréből.

Reformált középtanodáink jövő sorsa s állapota, talán már mondhatjuk a szervezés végpontján áll, de az még nem bizonyos, hogy létező középtanodákat feltartó egyházaink bírnak-e a törvény által megjelölt anyagi erővel azoknak szervezésére. Itt az idő, hogy egyházaink a kebelökben létező iskoláik mikénti fentartása érdekében nyilatkozzanak, szervezkedjenek. A végszervezkedés már elodázhatlan, a halogatás intézeteink belműködésére csak hátránnyal jár. Egyházaiknak most már a tett terére kell lépni.

A végszervezés érvényül mutatkozik a középtanodai tanfelügyelőség felállítása a miniszterium által és a középiskolai tanács szervezése a tiszántuli f. t. egyházkerület által.

E tanfelügyelők már elkezdették működésüket. Jelesül Békési Gyula miniszteri tanfelügyelő ur Oktober 25-én meg látogatta középiskolánkat, tudósítván előre az igazgatóságot jövedele felől. Az előirt szabályok szerint minden ügyeket gondos és figyelmes szemmel megvizsgált, minden tanár tanítási óráján megjelent, figyelemmel kísérte mind a tanár tanításmódját, mind a tanulók feleleteit. Bevégezvén a bevézendőket értekezletet tartott a tanári karral. Modora, eljárása olyan volt, mely mivel szellemü férfinhoz, képzett s tapintatos tanfelügyelő illő és méltó, melyet igényel azon magas és nagyhorde-rejü állás, melynek vezér férfja.

Egy hónap mulva November 26-kán pedig n. t. Kis Áron ur iskolai tanács elnök szerencsételte intézetünket hivatalos látogatásával. Minden iskolai ügyről pontos előterjesztést kért a tanári kartól, minden osztály tanítási óráin megjelent, érdeklődve hallgatta a tanárok előadását, tanítás modorát, s a tanulók feleleteit. Figyelemmel vizsgálta meg naplónkat, könyvtárunkat, szertárunkat, tornászati helyiségünket és eszközeinket.

Hinni s reményleni lehet, hogy iskola ügyünk mind két férfinban buzgó, és lelkes előmozdítóját nyerte és találta. A kezdet előnyösnek látszik, folytatása és vége is legyen áldásos.

Méltó figyelmet érdemel és megfontolást igényel egyházkerületünk gyűlésének azon ajánlása, miszerint az egyházvidékünkben levő 3 középtanoda egy teljes 8 osztályu középtanodává egyesülne. Ez szép, de erős feladat, ehez szólóm nincs, e nagy kérdést egyedül illető egyházaink dönthetik el. E fontos tárgyban tettek-e vagy nem lépést döntő egyházaink, tudomással nem bírok.

Van azonban egy óhajom, nézetem, melyet nyilvánra hozok ez alkalommal, mely ez: Vajha nagykunsági népes egyházaink a kisujszállási 6 osztályu középtanodát, mely központon van, közakarát és egyetértéssel egy erős, szellemi és anyagi kellékekkel bíró főgymnaziummá emelnék „Nagykunsági főgymnazium nevezet“ alatt. Lehet sokan tán megis botránkoz-

nak ez elnevezésen; de bennem, megvallom őszintén, van még kegyeletes és hü ragaszkodás a régi történeti nevek, és emlékekhez, ha nincsen is már jelenben semmi politikai jelentősége, mint külön önkormányzatu kerületnek, maradna fel neve, és emléke egy közös tanintézetben. Feltehető, hogy a körülünk fekvő egyházaink is, saját érdekeket látván ez intézetben, meghozák áldozataikat e magos cél elérésére.

Eszmét penditettem meg. Vajha gondolkozást s figyelmet költethetne fel az érdeklődőkben és ez eszmét testté varázsolni törekednének.

Néhány napok mulva uj év derül fel hazánk egén: adja Istenünk, hogy a megnyilt uj év boldog és örökemlékü uj esztendője legyen hazánk, s felekezettünk minden tanintézeteinek.

Kisujszállás 1884. Deczember 20.

Keszi Hajdu Lajos,
lelkész-tanár.

Nekrolog.

Polgár Mihály török szt. miklósi földbirtokos és hitesüggyvéd nincs többé; sulyos betegsége rohamosan törte meg az erőteljes férfi élet erejét, f. decz. hó 17-én reggeli 3 órakor élet fáklója véglobbot vetett. — Elhunytát gyászolják: özvegye szül. Mészáros Eszter urnő; gyermekei Ilonka férjével ifj. Polgár Józseffel és Béla, ugyszintén a Polgár, Mészáros és Nagy családok s a szélesen kiterjedt rokonság helyben és vidéken lakó nagyszámu tagjai. — A boldogult munkálkodott míg nappai volt; esze, szorgalma és takarékosága után megsokasodott rajta az Urnak áldása, de nagy vagyona mellett is egész életében a megtestesült egyszerűség volt; fényüzést, nagyragyást nem ismert, emberi hiúságra soha nem áldozott, de jótékony czélú s vallásos intézeteink meleg keblü s áldozatkész pártfogót birtak benne; az önkéntes tűzoltóegyletnek év díjas pártoló tagja volt; a helybeli nőegyletnek emberbaráti céljai elérésére 1000 frtot ajánlott; a debreczeni szegénysorsu tanulók segélyezésére 1000 frt alapítványt tett, melynek gyümölcsait városunk egy növendéke már harmadik évben szedi.

A török szt. miklósi ev. ref. egyház tevékeny főgondnokát s hatalmas pártfogóját vesztette el a boldogultban, a mennyiben ő volt az, ki a népnevelés előmozdítása céljából iskola helyiségül telket vett 1500 frt értékben, majd az ezen iskolában működő tanító fizetésére tizezer frt alapítványt tett, az általa alapított s nevérol nevezett „Polgár“ iskola fentartja közöttünk emlékét s nevét halhatatlanitja.

Temetése f. hó 18-án d. u. folyt le felekezeti külömbség nélkül egybesereglett nagyszámu közönség részvéte s a debreczeni főiskolai énnekkar megható közreműködése mellett.

A mély gyászra hivott család méltó fájdalomt enyhítse a köz részvét, mely a gondos családfőt, az áldozatra kész egyháztagot s a mindig jókedélyü férfit sirjába kísérte.

V. F.

Egy jó vallásos néplap.

Nagy kérdése az a belmissiónak, hogy miként tudjon a nép számára olyan lapot szerkeszteni, mely mig irányánál fogva érdekes, tartalmával meg mindig arra törekszik, hogy a vallásos-erkölcsi eszméket, sőt a tanokat is szilárdítsa, erősítse. Folyton vigyázó szemekkel tekintvén a belmissió az életet, sokszor feltárulnak előtte annak legtitkosabb rejtelméi is s ha azt tüzi ki feladata gyanánt, hogy az eltévelyedettek helyes utra vezérelje, a veszedelemben forgókat megóvjá, a testi és lelki betegeket, szegényeket ápolja, a hittársakat erősítse s a meghasonlottakat kiengesztelje: bizony le kell mennie a mélyek mélyébe, be kell hatnia a szívek és vesék titkaiba, napfényre kell hoznia a titkos sebeket, hogy könnyebben gyógyíthatók legyenek.

Az élősónak hatalma rendkívüli nagy, mert nem könyvek, hanem férfiak, kikben Madách szerint erő volt s Isten lakott, forgatták fel legtöbbször a romlott társadalom korhatag épületét s támasztottak új életet s idéztek föl friss szellőfuvalmat a léleknek, a szellemnek s az erkölcsnek országában. De mégis az élősó nem hat el mindenüvé, mert sokszor megrázza a hegyek ormaít, de mozdulatlanul áll az alapzat, vagy megfordítva hat, de magában ritkán éri el célját teljesen.

Tudja ezt a belmissió, s azon nézetben van, hogy ha minden jó emberadomány és találmány szolgálni tartozik Isten országának, miért ne járulhatna a sajtó is, korunk eme nagyhatalma, Isten üdvtervezetének betöltéséhez? Mig egyoldalról nem feledkezhetik el arról, hogy a sajtó bölesőjéhez közel, mint még kis esörgedező patak, a szentnek szolgálatában állott, másfelől undorral látja azon piszkos hullámokat, melyeket ma a sajtó óriás folyama fölver, oly bódító, oly szédítő gyorsasággal rohanva utján előre, hogy hatalmának alig állhat valami ellene.

De a keresztyénség mindenha bátran fölvette a harcöt ellenségei ellen s diadalmas csatáiban soha le nem győzetett. Küzd a sajtó tulkapásai, a ponyva-, a szemétirodalom ellen is s a belmissió történelmében sok fényes adatot olvashatunk a keresztyén sajtó óriási terjedéséről.

Tiszteletet, fényes elösmerést érdemelnek mindazon férfiak, kik ezen a téren is szolgálják Isten országát s ha közöttünk is vannak olyanok, kik a kicsinyekben szolgálják Urunknak nagyságos ügyeit, méltó dolog rólok bővebben, talán nagyobb körre is kihatólag megemlékezni.

Csécsi Miklós, makói lelkész ur már hatodik évfolyamban szerkeszti, mint a békésbánáti lelkészek „vallásos iratokat terjesztő egyesületének“ kiadványát a „Téli ujságot“, ezen, a magyar nép számára vallásos irányu olvasmányokat nyújtó kis lapot, mely deczember, január és február hónapokban jelenvén meg minden szerdán, egyes számonként 2 krajczárjával árultatik. Bámulatosan olcsó ár a jó papírra, tiszta betűkkel nyomtatott s minden számában egy-egy képpel és pedig jó képpel ellátott lapért!

Elöttem fekszik ez évfolyam három első száma s valóban mélyen érzett kötelességemnek tartom röviden ismertetni s talán kissé bírálgatólag ismertetni őket.

Az első szám gróf Lónyai Menyhért arczképét hozza s Szöllösi Antal makói lelkész ur közöl az elhunyt nagyról egy rendkívül érdekes s egyháztörténelmi monographiai szempontból igen fontos cikket, mint a békésbánáti egyházmegye egykori feledhetetlen emlékü segédgondnokáról emlékeztvén

meg Lónyairól. Tanuságos és érdekes e szám tárczacikke. Kolozsy Elvira zoltárátirata s vegyes közleményei.

A második és harmadik számban kiválóan érdekes „Napoleon nyilatkozata a Krisztus istenségéről“, mely, a mint a lapban olvashatjuk, Kecskeméti Ferencz, békési lelkész ur egy sajtó alatt levő művéből vétetett. Nemesen népszerű elbeszélés kezdődik ugyancsak a második számban, „Szegény ember szándékát boldog Isten bírja“ czim alatt s minden, a mi ezeken felül még e számokban van, szintén építő és tanuságos.

Gondos figyelemmel vizsgáltam e cikkek irányát s az — örömmel mondhatom — minden pietistikus mellékiztől szabadon mindenütt zamatos, erőteljes, magyar irány, mely nem emelkedve a nép felfogásán felül, könnyen válhatik értelmének és szívének tulajdonává.

Vajha azon tudna a mélyen tisztelt szerkesztő ur segíteni valahogy, hogy lapjában több apróbb cikkekcskék közlése által még nagyobb változatosságot öntene! Hosszu történetek nem valók e kis lapba.

A „Téli Ujság“, valamint a békésbánáti „vallásos iratokat terjesztő egyesületnek“ alább elsorolandó s a mint tudom, legnagyobb részt Csécsi Miklós ur által irt kiadványai, nála, mint szerkesztőnél rendelhetők meg. Ha a lapból egyszerre 20 példány rendeltetik meg, akkor a portót maga a szerkesztőség fedezi.

Az említett kiadványok már a következők. 1) Imakönyv a magyar nép számára (kemény kötés 120 lap) ára 25 kr. 2) Rövid vallásos oktatás reform. jegyesek számára (2-ik javított kiadás) ára 5 kr. 3) Szívmevelő lelki képek a földmives életéből 20 kr., ennek egyes darabjai (12) 2 kr. 4) A lelképásztor sikeres működésének alapfeltételei (értekezés) 10 kr. 5) A nádas kurátor (elbeszélés) 16 kr. 6) Ó emberből új ember (elbeszélés) 13 kr. 7) Nefeletts (vallásos költemények) 6 kr. 8) Csalfa Náni 3 kr. 9) Egy forint 2 kr. 10) Tündér mese 2 kr. 11) Vigyázz! 4 kr. 12) Szántó János megtérése 7 kr. 13) Tekintsetek az égi madarakra 3 kr. 14) Hát aztán? 2 kr. 15) Egy példázat 2 kr. 16) A gyermekek barátja 4 kr. 17) Meg vagyon írva 3 kr. 18) Mi az oka annak, hogy oly sok kis gyermek meghal? 2 kr. 19) Fűzeslak és a módi: 3 kr. 20) Hogy terem a betyár? 2 kr. 21) Lehet-e ellenségünket szeretni? 3 kr. 22) János bácsi beszélgetései 10 kr. 23) Rövid történet 3 kr. 24) Sorshuzás 2 kr. 25) Előbb a hit, aztán megjön minden 3 kr. 26) Hajnal Ábel emlékezete 20 kr. 27) A kárhozat utján (elbeszélés) 15 kr. 28) Imádkozzál és boldogulsz 2 kr. 29) Karácsonyi rajz 2 kr. 30) Az engedelmes feleség 2 kr. 31) A veszett víz 2 kr. 32) Egy pap és egy doktor 3 kr. 33) A jó fiuk 2 kr.

A legőszintébb jóakarattal hívom fel a lelkész urak figyelmét a szóban forgó lapra s az elsorolt, bár általam mindenesetre csak részben ismert kiadványokra, melyek közt azonban jól ismerem s különösen melegen ajánlom az első szám alatt levő imakönyvet, Csécsi Miklós ur jeles művét.

Vajha ama lap ne csak három hónapon át, de folyton megjelenhetnék s erősítőül, szívmevelő jó barátul szolgálhatna minél több keresztyén családban! Vajha szavam visszhangot költene s minél többen sorakoznánk harczosok gyanánt a kibontott zászló alá! Vajha minél több lelkész ur szerezne hallgatóinak lelki örömet e lap, e jó vallásos néplap megrendelése s olvastatása által!

Csiky Lajos.

Különfélék.

Szives tudomásul. E lapok közvetlen vezetésének ügyeitől az év lejártával Békési Gyula egyik szerkesztőtárs megváltik, helyette Csiky Lajos főiskolai tanártársunk lép be a szerkesztőségbe. Az eltávozó szerkesztőtársnak a midőn köszönetet mondunk szives közreműködéséért; teljes hitünk és reményünk van, hogy támogatását ezentul sem tagadja meg tőlünk s jövőben is találkozni fogunk nevével e lapok hasábjain. — Az új szerkesztőtárs pedig legyen szivesen üdvözölve. — A lap anyagi ügyeinek vezetését és kezelését Elek Lajos főiskolai tanár volt szives elvállalni, a miért is a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közleményt és küldeményt, tehát az előfizetési pénzeket is hozzá Kis-Csapó-utczára 373. sz. a. kérjük intéztetni; — a lap szellemi részére nézve továbbra is a felelős szerkesztő intézkedik.

Egyházkerületi tanácsbírákra beérkezett szavazatok a tiszántuli ev. ref. egyházkerületben folyó hó 19-én bontattak fel Debreczenben. Az 552 szavazatból: K. Tóth Kálmán debreczeni lelkész 397 szavazatot nyervén, általános többséggel megválasztott tanácsbírónak jelentetett ki. (Soltesz L. 82, Miklovicz B. 69 szavazatot nyertek, 4 szavazat számitásba nem vétetethett.) A világi részről általános többséget senki nem nyert, Beke Mihály Debreczen város árvaszéki elnökére 257, Kovács Ferencz egyházmegyei tanácsbíróra 174 és Ujfalussy József volt egyházmegyei gondnokra 119 szavazat adatván, itt 2 szavazat nem vétetethett számitásba. Ennélfogva új választásra hivatnak fel a gyülekezetek, Beke M. és Kovács F. urak jelöltetvén ki. A szavazatok beküldésének határideje 1885. márczius 1. napja.

Megjelent E g y h á z i b e s z é d a reformáció emlékünnepe. Irta s elmondta 1884. november 2-án Tabajdi Lajos szatmári ev. ref. lelkész. Az egyháztagok között kiosztás végett kinyomatta a szatmári ev. ref. egyház presbyteriuma. Az emelkedett szellemű kitűnő egyházi beszéd alapigéje Csel. 5. 38—39.

Előfizetési felhívás Földadókulcs című műre. Földbirtokosok, tisztviselők, ügyvédek stb. használatára írta Fekete János kataszteri számtiszt. Egy példány ára 1 frt. Kettős szempontból ajánljuk e művet a lelképásztorok figyelmébe; 1-ször lelkészeinkhez főleg kisebb helyeken, az anyagi kérdésekben is bizalommal fordulnak a hívek tanácsért, nagy hasznát vehetik tehát, ha az adókövető és behajtó közegek eljárását alaposan és biztosan ellenőrizni tudják e könyv segítségével. 2-szor. A mű tiszta jövedelmének fele része a szatmár-németi ev. ref. középiskola VII. és VIII. osztálylyal leendő kiegészítésére van szerző által felajánlva, tehát egy nemes cél is mozdítanak elő e mű paratolásával. Végre a szerző egy érdemes régi munkása irodal-

munkának; ő tőle jelentek meg: Gyorsszámitó, Képes számkönyv, Kis számitó, Törtek, Szegény gyermekek könyve, Pénzmem és kamattáblák. A nagyon méltó és érdemes vállalatot segítsük eredményre.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület népiskolai könyvkiadványai közül megjelent a III. számú, következő czimvel: Utmutatás a keresztyén vallás népiskolai tanítására. Első kötet. Vezérkönyv az ev. ref. vallásu elemi iskolák I—IV. osztályaiban tanítók számára. Pályadíjat nyert mű. Irta Kovács Lajos, tanítóképezdeitanár. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület tulajdona. Ára 80 kr. Kapható Debreczenben ifj. Csáthy Károly bizományosnál általa minden könyvárusnál. 1884. Nyomatta Hornyánszky Viktor Budapesten. Örömmel üdvözöljük e nehéz téren járó, de hivatását a legmélyebb szakértelemmel betöltő munkát, mint nélkülözhetetlen segédkönyvet a lapunkban már fölemlített s ugyancsak Kovács Lajos tanár ur által irt vallástanítási kézikönyvekhez. — E mű megérdemelné a legrészletesebb ismertetést, de mert ilyet most nem adhatunk, azt későbbre kell halasztanunk, annyit mindenesetre jó lélekkel, legjobb meggyőződésünk szerint mondhatunk róla, hogy egy kiváló s az ügy iránt melegen buzgó szakférfi tollából folyván, minden ízében kiállja az a bírálatot, nagyban emelvén értékét azon függeléke is, melyet „néhány, a tanításban előforduló név és kifejezés magyarázata“ gyanánt ad. Nagy örömmel ajánljuk e munkát nem csak a tanító, hanem a lelkész urak szives figyelmébe is, megjegyezvén, hogy a bizományos az egyházak és tanítók részére tiz tizpéldánytól, a viszont elárusítóknak ötven példánytól kezdve öt százalék árengedményt köteles adni. A jó papír, a szép nyomás a legteljesebb elismerést érdemli ki Hornyánszky Viktor ur nyomdája iránt.

Megjelent. A magyarországi evang. reformált egyház egyetemes konventjének Jegyzőkönyve. Budapest 1884. nov. 17—24-ig. Kiadta Tóth Sámuel konventi jegyző. Debreczen 1884. Nagy 8-ad rét 87 lap. Új évre a püspöki hivatalok utján az összes gyülekezeteknek meg fognak küldetni.

Megjelent: A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek a közoktatás állapotáról szóló és az országgyűléshez terjesztett tizenharmadik jelentése, (az 188²/₃—188³/₄. tanévekről.) Budapest, 1884. Nagy 8-adrét, 315 lap. Közöltetnek a hivatalos adatok a népiskolák, középiskolák, felsőbb tanintézetek, az emberbaráti és közművelődési intézetek állapotairól. Egy különálló füzetben (36 lapra terjed) pedig, az országos tanítói nyugdíj és gyámalap 1883. évi állapotát ismerteti meg a miniszter.

Király Ő Felsege a felső-szabolcsi egyházmegyében kebelezett r a a di egyházközségnek 150 frtot adományozott magánpénztárából.

Kérelem. A magyar protestáns egyházi s iskolai „Figyelő“; az Evangéliumi Lelkészi Tár közönséges és Gyászesetekre s a „Vasárnap“ című folyóiratok tisztelt munkatársait és előfizetőit tisztelettel kérem, hogy küldeményeiket, szerkesztő társaim cserepéldányaikat K e c s k e m é t r e ezimezni méltóztassanak. Boldog szentünnepi napokat s az Ur kegyelmét. Kecskemét decz. 20 1884. Czelder Márton reform. lelkész, mint a fent említett protestáns folyóiratok szerkesztője.

Pót érettségi vizsga Debreczenben e hó 17-én tartatott. Ketten a latin nyelvből, egy a mathesisből bocsáttatott javító vizsgára, mindhárman sikerrel letették a vizsgát. A magyar történelemből pótvizsgára bocsáttott ifju most sem találtatván kellő készülötűnek, ismételten visszautasított. A kormány képviselője Dr. Török József a debreczeni főiskolai tanárkarok érdemes seniora, a vizsgáló bizottság elnöke Tóth Sámuel volt.

Ünnepkövetség választás a debreczeni főiskolában e hó 17-én folyt le; — a szorgalomszak jövő év január 3-án kezdődik.

Tanári székfoglaló beszédeiket a debreczeni főiskolában január 4-én fogják megtartani, a legközelebb választott gymnasiumi tanárok, u. m. Dr. Öreg János, Sinka Sándor és Karay Sándor.

Gyászhir. E hó 20-án tétetett örök nyugalomra V á r a d i Z s u z s á n n a asszony a kisujszálkási ref. egyház nagy emlékü lelkipásztorának D o r k a I l y é s n e k női erényekkel ékeskedő

neje. 82 év volt a megfutott pálya, melyből 44 évet csendes özvegységben töltött el. — Egy veje özvegy Lovasi Szakál István, egyetlenegy unokája Lovasi Mária Dr. Kalavszki Lászlóné, kisleánykájával őrzik kegyeletes emlékét. Azon sirkertben nyugszik melynek már elporlott halottai felett b. e. atyja Váradai Sámuel és b. e. férje Dorka Ilyés megható gyász beszédeket tartottak. Béke porain!

Tartalom: Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap” 5-dik évi folyamára. Tóth Sámuel, Csiky Lajos, Géresi Kálmán. — Karácsoni ének. F. Varga Lajos. — Zwingli Ulrik élete és reformátori működése főbb vonásokban. Erdős József. — Pro domo . . . Kálmán Farkas. — Egy középtanoda köréből. K. Hajdu Lajos. — Nekrológ. V. F. — Egy jó vallásos néplap. Csiky Lajos. — Különfélék. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

H I R D E T É S E K.

Vallásos iratok magyar nyelven.

(Minden küldemény Budapestről bérmentve szállittatik.)

1. Bibliai kézikönyv. Kalauzul a szentírás tanulmányozásához. Készítette Dr. Angus József, a royal asiatic society tagja. Lelkészek és theológiát tanulók számára. Angolból fordítva 46 iv, földabroszokkal; vászonba kötve 3 frt 80 kr.
2. Hit, Remény és Szeretet Könyve az élet kedvező és kedvezőtlen napjaira. Családi emléklapokkal ellátva. Protestáns keresztyének számára ajánlja Csiky Lajos. Vászonba kötve — frt 80 kr.
Vászonba kötve, aranszegélyivel 1 „ — „
Finom bőrkötésben, aranyvágással, tokkal 1 „ 60 „
3. Jézus élete. Segédkönyvül az evangéliumok czélja, összhangzása és chronológiájának tanulmányozásához. Irta Eustace R. Conder, M. A. Angolból fordítva. A szent föld térképével. 14 $\frac{1}{2}$ iv kötve 80 kr.
4. Gyermeklant. Vallásos énekek gyűjteménye. Különösen iskolai használatra összeállította Farkas Sándor. 60 dal énekre vagy orgonára való hangjeggyel, a vasárnapi iskolai tanítást tárgyaló előszóval, kötve 20 kr.
5. Zwingli Ulrich élete. 3 iv kötve 10 kr.

Megrendelések intézendők:

König R. lelkészhez Budapesten, Váci körut 76. sz.

3-3

Pályázat

a szatmári ev. ref. egyházmegyébe kebelezett tyúkodi lelkészi állomásra.

Fizetése, mely az egyháztagnak létszámához s vagyoni állapotához képest évenként gyarapodik avagy csökken, a jelen évben:

38 köből 6 frtos buza	értéke 228 frt — kr.
20 szekér széna, 30 szekér sás	„ 197 „ — „
Máriás pénz	„ 19 „ 60 „
10 vékás szántó, 2 höld kaszálló föld	„ 20 „ — „
A közlegelőn szabad legeltetés	„ 20 „ — „
Mintegy 3 és $\frac{1}{2}$ höld nádló	„ 5 „ — „
12 régi öl puha tűzifa	„ 72 „ — „
Szabályszerű stóla mintegy	„ 50 „ — „

Összes értéke mintegy 611 frt 60 kr.

Ezenkívül tisztességes lakóház, melléképületekkel felszerelt tagas udvar és zöldséges kiskert.

A pályázati kérvények 1885-dik év január 15-dik napjáig Porcsalmára, Kiss Áron espereshez küldendők.

Kelt Debreczenben, 1884. deczember 15.

Révész Bálint,
püspök.